

Innspill fra **Forskerforbundets forening for Lærerutdanning (FFL)** til arbeidet med mer overordnet styring av lærerutdanningene

FFL støtter ambisjonen om å styrke autonomien, og kvalitet, profesjonsrelevans og praksisnærhet i lærerutdanningene. I dette innspillet vil vi heller peke på noen sentrale forhold som mangler, og etter vår vurdering bør tydeliggjøres og styrkes i det videre arbeidet med rammeplanen.

1. Likeverdig partnerskap i praksis – ansvar må følges av gjensidig forpliktelse

Vi vil først peke på et grunnleggende paradoks i forslaget til ny rammeplan: Samtidig som langsiktig, likeverdig partnerskap med praksisfeltet forskriftsfestes, og praksisstudienes betydning for lærerutdanningene framheves, og til tross for at praksis er en helt nødvendig del av lærerutdanningen, pålegges ikke praksisfeltet et tilsvarende ansvar i Opplæringsloven og Barnehageloven. Dette skaper en strukturell asymmetri som gjør et reelt likeverdig samarbeid krevende.

Konsekvensene for lærerutdanningene er velkjente: Det er vanskelig å etablere et kollektivt ansvar blant hele lærerkollegiet ved praksisskoler. Dette er samtidig en av forutsetningene for å rekruttere tilstrekkelig praksislærere med veilederkompetanse, sikre variert praksis som dekker helheten i lærerrollen (inkludert skole–hjem-samarbeid og vurderingsarbeid m.m), og gi studentene veiledet undervisningspraksis også i fag med få timer. Kvaliteten i praksisdelen av utdanningen varierer derfor i stor grad, noe både Studiebarometer og GLU-evalueringer viser. Fraværet av gjensidig avhengighet og tydelig medansvar gjør det samtidig vanskelig for lærerutdanningsinstitusjonene å arbeide systematisk med kvalitetsutvikling i praksisstudiene.

I tillegg representerer praksisstudiene en betydelig og økende økonomisk belastning for lærerutdanningsinstitusjonene. Våre undersøkelser tyder på at lærerutdanningsinstitusjonene betaler mellom kr. 2500 og 3600 for praksisstudiene per uke per student (jfr. også [Oslo economics](#) 2025). Ofte kommer reisekostnader og losji både til studenter og ansatte veiledere i tillegg. Kostnadene har også utilsiktede konsekvenser, blant annet for internasjonale studenter, ettersom kostnadene per student er vesentlig høyere enn i sammenlignbare land. At ikke skoler og barnehager har formelt ansvar for lærerstudenters praksisstudier slik for eksempel helsevesenet har ansvar for sykepleier- og legestudenters praksis, kan dessuten bidra til uheldige insentiver, herunder konkurranse om praksisplasser i byer med flere lærerutdanninger, der institusjoner kan komme i en situasjon der de må overby hverandre.

Vi ser også eksempler på manglende forståelse og støtte for forskning og formålet med en forskningsbasert lærerutdanning blant en del praksislærere i grunnskolen. Studenter kan erfare et spenningsforhold mellom forventningene fra lærerutdanningen på campus og praksislærers verdier og forventninger, noe som kan oppleves som både forvirrende og demotiverende.

Videre finnes det eksempler på kommuner som legger uventede hindringer i veien for at masterstudenter kan gjennomføre forskning i samarbeid med praksisfeltet. Et eksempel er Bergen kommunes forskningsportal, der alle forskningsprosjekt i skole og barnehage må søke. Krav om offentlig innsyn i forskningsportalen gjør det ofte vanskelig, og i noen tilfeller umulig, å ivareta nødvendig anonymisering, og dermed å gjennomføre forskning i kommunen. Konsekvensen er en svekkelse av både studentenes læringsmuligheter og kunnskapsgrunnlaget i skole og barnehage.

Dette illustrerer hvordan fravær av et klart definert medansvar hos den partneren lærerutdanningene utdanner til, kan få utilsiktede konsekvenser for kvaliteten i lærerutdanningen. Den strukturelle asymmetrien der kun den ene part er forpliktet, svekker integrasjonen mellom praksiserfaring, refleksjon og forskningsbasert kunnskap, - som nettopp er selve fundamentet for en forskningsbasert og profesjonsrettet integrert master i grunnskolelærerutdanningen. For å sikre kvalitet i praksisstudiene må begge parter kunne stå inne for utdanningen, både faglig, økonomisk og institusjonelt.

2. Forskningsbasert utdanning må styrkes – ikke tones ned

I forslaget til ny rammeplan fremstår forskningsbasert utdanning som nedtonet, og begrepet sidestilles med erfaringsbasert kunnskap. Når samarbeidet med praksisfeltet samtidig framheves sterkt, reiser dette spørsmål om hvorvidt betydningen av forskning som grunnlag for profesjonskunnskap er tilstrekkelig ivaretatt.

I lys av UH-lovens krav til forskningsbasert utdanning på høyt internasjonalt nivå, bør det vurderes om rammeplanen tydelig nok sikrer lærerutdanningens akademiske forankring. Internasjonalt ser vi tendenser til av-akademisering av lærerutdanninger, og det er avgjørende at Norge ikke beveger seg i en slik retning. Skal lærerutdanningen ruste kommende lærere for framtidens komplekse samfunn, må den være tydelig forankret i forskning og vitenskapelig tenkemåte -særlig i en tid der demokratiske verdier utfordres og forskningsbasert kunnskap er under press. I denne sammenheng bør det også presiseres at et partnerskap med praksisfeltet ikke kan stå i veien for lærerutdanningsinstitusjonenes ansvar for fri forskning. Det inkluderer også retten til å forske på og formidle perspektiver som kan divergere med praksisfeltets interesser og i noen tilfeller være kritiske til den praksisen som utøves i feltet.

3. Internasjonalisering er fraværende – til tross for lovfestede ambisjoner

Selv om internasjonalisering er tydelig forankret i UH-loven, er dette i liten grad synlig i forslaget til ny rammeplan. I en tid preget av økonomisk press og økende nasjonalisme er internasjonalt samarbeid i lærerutdanningene særlig utsatt. Når rammeplanen ikke uttrykker en tydelig forventning til internasjonalisering, er det ikke gitt at økt fleksibilitet automatisk vil føre til internasjonalt samarbeid, men snarere en risiko for at internasjonal erfaring og samarbeid får en svakere plass i lærerutdanningene.

Internasjonalisering hjemme og internasjonalt samarbeid, inkludert lærerutveksling og studentmobilitet, bidrar til å gi framtidige lærere innsikt i globale prosesser, mulighet for kritisk kontrastering av det hjemlige og det selvsagte, språkkompetanse og utvikling av interkulturell og mangfoldskompetanse. Gjennom å lære av andre land, kulturer og utdanningstradisjoner, kan lærerstudenter utvide sin pedagogiske verktøykasse og utvikle et bredere perspektiv på undervisning og læring. Disse kunnskapene og erfaringene er nødvendige for lærerprofesjonene i møte med en urolig framtid, og dette bør tydeliggjøres i rammeplanen.

4. Utdanning for bærekraft som kjernekompetanse

Forslaget mangler et tydelig fokus på utdanning for bærekraft som kjernekompetanse i lærerutdanningene.ⁱ Bærekraft, livsmestring, demokrati og medborgerskap er tett sammenvevd, og framtidige lærere må ha solid kompetanse på disse områdene for å kunne møte samfunnsmandatet sitt.

5. Tilstrekkelig og forutsigbar basisfinansiering må sikres

Det er avgjørende å sikre lærerutdanningene tilstrekkelig og forutsigbar basisfinansiering. Når ledige studieplasser trekkes fra lærerutdanningene for å styrke mer populære studier, kan dette få store konsekvenser både økonomisk og for kvaliteten i lærerutdanningene.ⁱⁱ Omfordeling av studieplasser betyr at deler av den forutsigbare *basisfinansieringen* blir varig flyttet og redusert. Samtidig vil færre lærerstudenter gi lavere studiepoengsproduksjon og reduserte *resultatinntekter*. Etter endringene i finansieringssystemet fra 2025 veier studiepoengsproduksjonen tyngre enn før, slik at det økonomiske utslaget av svingninger eller nedgang i studenttall blir mye større. Pga nedskjæringer i kommunene er det også risiko for at inntekter fra etter-og videreutdanning går ned. Rammeplanarbeidet må derfor sees i sammenheng med finansieringsmodellen. Å utdanne lærere kan virke enkelt, men er komplekst og utfordrende. Grunnskolelærerutdanningene må nødvendigvis ha en kompleks struktur. At kvaliteten i lærerutdanningen holder et høyt nivå, er viktig både for samfunnets og for

kommende læreres framtid.ⁱⁱⁱ Lærerutdanningene er sentrale for demokrati og for å sikre gode velferdstjenester.

6. Tidlig og tydelig informasjon om endringer

For å sikre god implementering og reell medvirkning er det behov for tidlig og tilstrekkelig informasjon om endringer i rammeplanen, slik at institusjonene og fagmiljøene får nødvendig tid til faglig og organisatorisk tilpasning.

7. Behov for kontinuitet og tillit til fungerende utdanninger

Avslutningsvis vil vi understreke betydningen av at institusjoner som har utviklet velfungerende lærerutdanninger, gis handlingsrom til å videreføre disse. Endringer i rammeplanen bør være kunnskapsbaserte, nødvendige og kvalitetsfremmende – ikke reformer for reformens egen skyld.

FFL anbefaler at Kunnskapsdepartementet:

1. **Å tydeliggjøre gjensidig ansvar i praksissamarbeidet**, slik at likeverdig partnerskap i praksis også innebærer forpliktelser for praksisfeltet som en viktig del av lærerutdanningen.
2. **Å Sikre lærerutdanningens forskningsbaserte og akademiske forankring** i rammeplanen, i tråd med UH-loven.
3. **Å tydeliggjøre forventninger til internasjonalisering**, inkludert internasjonalisering hjemme, student- og lærerutveksling og institusjonelt samarbeid.
4. **Å forankre utdanning for bærekraft som kjernekompetanse** i lærerutdanningene, i sammenheng med demokrati, medborgerskap og livsmestring.
5. **Å sikre tilstrekkelig og forutsigbar basisfinansiering** av lærerutdanningene, og se rammeplanarbeidet i sammenheng med finansieringsmodellene.
6. **Å gi institusjonene tidlig informasjon om endringer**, for å sikre reell medvirkning og god implementering.
7. **Å Legge til rette for kontinuitet og stabilitet**, slik at velfungerende lærerutdanninger kan videreutvikles uten unødige og hyppige reformer.

Med vennlig hilsen

Forskerforbundets forening for lærerutdanning (FFL) v/ styret:

Gjertrud Stordal, (DMMH), Eldbjørg Schön, (OsloMet), Bernt Andreas Hennum, (USN) og

Line Alice Ytrehus, leder (HVL)

Leder av Forskerforbundets forening for lærerutdanning (FFL)

<https://www.forskerforbundet.no/foreninger/ffl>

Epost: Line.Alice.Ytrehus@hvl.no

Besøksadresse: Inndalsveien 28, 5063 Bergen

Postboks 7030 5020 Bergen

www.hvl.no

10.06.26

Hvem er vi?

Forskerforbundets forening for lærerutdanning (FFL) er:

- en fagpolitisk organisasjon som ivaretar lærerutdanneres vilkår, rettigheter og faglige frihet
- en nasjonal arena for faglig og fagpolitisk engasjement i lærerutdanning
- et landsdekkende nettverk for lærerutdannere i universitets- og høyskolesektoren
- stiftet i 1899

ⁱ Bærekraft nevnes eksplisitt kun i § 16 (fag- og yrkesopplæring)

ⁱⁱ <https://www.khrono.no/onskjer-a-legga-ned-opptil-700-studieplassar-pa-laerartidningane/1063084>

[Meiningar, Sogndal | Svekking av lærerutdanninga i Sogndal](#)

[Slå ring om lærerutdanninga på Stord - sunnhordland.no](#)

ⁱⁱⁱ [Strategi for rekruttering til lærerutdanningene og læreryrket 2024–2030](#)

[Regjeringens vilatuniversitet og høyskolesektoren skal prioritere lærerutdanningene høyt, som en del av samfunnsoppdraget og i lys av sviktende rekruttering til lærerutdanningene.](#)